

Cel szczegółowy 2.3: Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym

Potrzeby terytorialne Europy Środkowej

Gospodarka o obiegu zamkniętym definiowana jest jako gospodarka, „w której wartość produktów, materiałów i zasobów jest zachowana przez jak najdłuższy czas, a wytwarzanie odpadów jest zminimalizowane” (KE, 2015). Jest ona również rozumiana jako strategia rozwoju, która „zakłada wzrost gospodarczy bez zwiększania konsumpcji zasobów, głęboką przemianę łańcuchów produkcji i nawyków konsumpcyjnych oraz przekształcenie systemów przemysłowych na poziomie systemowym” (KE, 2014, załącznik I).

Oba wyjaśnienia tego terminu znajdują odzwierciedlenie w nowym planie działania UE na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym (2020), który zapowiada inicjatywy dotyczące całego cyklu życia produktów, ukierunkowane na przykład na ich projektowanie, wspieranie procesów gospodarki o obiegu zamkniętym i wspieranie zrównoważonej konsumpcji. Koncepcja ta odznacza się znaczącym potencjałem do zmniejszenia presji na środowisko naturalne i tworzy nowe, ekologiczne możliwości prowadzenia działalności gospodarczej i tworzenia nowych miejsc pracy, przynosząc tym samym korzyści gospodarcze dla regionów.

Europa Środkowa przybliży się do europejskich celów w zakresie ponownego wykorzystania i recyklingu odpadów, ale część jej regionów pozostaje nadal w tyle. Żeby zbudować bardziej efektywną pod względem wykorzystania zasobów i konkurencyjną gospodarkę, konieczne jest dalsze rozwijanie i doskonalenie sposobów podejścia opartych na gospodarce o obiegu zamkniętym, dopasowanych do konkretnych potrzeb obszarów miejskich i wiejskich. Taka transformacja wymaga stworzenia ram polityki na rzecz zrównoważonych produktów, reorganizacji najważniejszych łańcuchów wartości i przepływu materiałów (w tym energii i wody), lepszej gospodarki odpadami, a także stworzenia nowych modeli gospodarczych.

Działania w zakresie współpracy transnarodowej

W ramach niniejszego celu szczegółowego wsparcie z programu Interreg EUROPA ŚRODKOWA będzie przyznawane na współpracę transnarodową ukierunkowaną na stosowanie podejść opartych na gospodarce o obiegu zamkniętym w skali całego obszaru objętego programem. Przyczyni się to do wzmocnienia regionalnej wartości dodanej, zwłaszcza w regionach wiejskich i peryferyjnych. Dopuszczalne działania z zakresu współpracy obejmują wspólne opracowanie i realizację strategii i planów działania, narzędzi, szkoleń, działań pilotażowych i powiązanych działań. Działania powinny być zgodne z Europejskim Zielonym Ładem i planem działania UE na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym i w konsekwencji przyczyniać się do poprawy cykli życia produktów, promowania procesów gospodarki o obiegu zamkniętym i propagowania zrównoważonej konsumpcji (odmawianie, przemysłenie, redukcja, ponowne wykorzystanie, naprawa, odnowienie, regeneracja, zmiana przeznaczenia, recykling, odzysk). Współpraca transnarodowa powinna przyczyniać się do

przyspieszenia przejścia do gospodarki o obiegu zamkniętym przez pogłębianie wiedzy, doskonalenie uczenia się polityk, a także testowanie dobrych praktyk.

Konkretyzując, program będzie finansował działania w następujących dziedzinach (prezentowana lista nie jest katalogiem zamkniętym):

- Zapobieganie powstawaniu odpadów i zarządzanie nimi, recykling oraz odzyskiwanie zasobów i surowców
- Naprawa i ponowne wykorzystanie
- Łańcuchy wartości w gospodarce o obiegu zamkniętym
- Ekologiczne procesy produkcyjne i systemy o obiegu zamkniętym
- Zrównoważone projektowanie produktów (np. projektowanie ekologiczne) i procesy rozwoju produktów
- Zmiany sposobów postępowania producentów, konsumentów, nabywców publicznych itd.

Przykłady wspieranych działań (prezentowana lista nie jest katalogiem zamkniętym):

- Zwiększanie świadomości decydentów politycznych i interesariuszy w zakresie szans, jakie gospodarka o obiegu zamkniętym tworzy dla środowiska naturalnego i gospodarki, a także zwiększanie ich zdolności do wykorzystania sposobów podejścia opartych na gospodarce o obiegu zamkniętym w praktyce.
- Wspieranie ram polityki na rzecz stosowania i doskonalenia sposobów podejścia opartych na gospodarce o obiegu zamkniętym, np. przez wdrażanie i realizację zintegrowanych strategii i planów działania na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym na poziomie lokalnym i regionalnym, w tym powiązane regionalne programy innowacji.
- Doskonalenie polityk i kompetencji w zakresie gospodarki odpadami w sektorze publicznym i prywatnym, w tym przeciwdziałanie, przetwarzanie i recykling odpadów komunalnych (np. odzyskiwanie odpadów organicznych, w tym substancji odżywczych ze ścieków komunalnych) i przemysłowych
- Wspieranie podejść mających na celu ograniczenie składowania wszystkich rodzajów odpadów i zachowanie ich wartości (jako przyszłych zasobów) w cyklu gospodarczym
- Rozwijanie i testowanie rozwiązań sprzyjających odzyskowi i ponownemu wykorzystaniu surowców (np. tworzenie lokalnych rynków surowców wtórnych, stworzenie rynku produktów pochodzących z recyklingu w Europie Środkowej)
- Testowanie rozwiązań z zakresu naprawy i ponownego wykorzystania w ramach działań pilotażowych z bezpośrednim zaangażowaniem obywateli
- Rozwijanie i wdrażanie koncepcji symbiozy przemysłowej na poziomie terytorialnym i wzmacnianie przemysłowych sieci efektywnie wykorzystujących zasoby i ekosystemy gospodarcze

- Tworzenie ram polityki na rzecz zrównoważonych produktów i wsparcia lokalnych i regionalnych struktur zarządzania, które promują obieg zamknięty, eko-innowacje i ekologiczne projektowanie w skali całego cyklu życia produktów
- Wymiana wiedzy i dobrych praktyk w zakresie rozwiązań związanych z ekologicznymi procesami produkcyjnymi uwzględniającymi obieg zamknięty w różnych sektorach przemysłowych (np. w elektronice, budownictwie i mieszkalnictwie, przemyśle tekstylnym, tworzyw sztucznych, opakowań, produkcji żywności i rolnictwie) i ich testowanie w ramach działań pilotażowych
- Wzmacnianie współpracy między podmiotami z najważniejszych łańcuchów wartości w celu znoszenia barier w stosowaniu podejścia opartego na gospodarce o obiegu zamkniętym (z uwzględnieniem aspektów rynkowych i globalizacji)
- Propagowanie i testowanie rozwiązań cyfrowych na potrzeby gospodarki o obiegu zamkniętym, w tym aplikacji i usług (np. paszportów produktów, mapowania zasobów i informacji konsumenckiej)
- Wzmacnianie współpracy między sektorem publicznym i prywatnym w celu projektowania instrumentów finansowych i zrównoważonych modeli gospodarczych, które przyczyniają się do wprowadzania innowacyjnych rozwiązań z zakresu gospodarki o obiegu zamkniętym i bardziej ekologicznych procesów produkcyjnych
- Rozwijanie i testowanie sposobów podejścia, które przyczyniają się do zmiany sposobu postępowania i zwiększenia akceptacji bardziej zrównoważonych produktów (np. poprzez promocję i przyjmowanie mechanizmów takich jak EMAS, EU Ecolabel czy Zielone Zamówienia Publiczne (Green Public Procurement) i efektywnych pod względem wykorzystania zasobów wzorców konsumpcji i produkcji (np. zintegrowanych sposobów przeciwdziałania marnotrawieniu żywności)
- Rozwijanie i testowanie sposobów podejścia, które zwiększają popyt rynkowy na materiały i produkty pochodzące z recyklingu (np. zrównoważone zamówienia publiczne)

Działania w ramach niniejszego celu szczegółowego powinny w szczególności umożliwiać uczenie się polityki oraz szerokie stosowanie i rozpowszechnianie rozwiązań w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym na terytoriach Europy Środkowej. Różni się to od działań oczekiwanych w ramach celu szczegółowego nr 1.1, które mogą również przyczynić się do rozwoju gospodarki w większym stopniu opartej na obiegu zamkniętym, ale bardziej ogólnie dotyczy aspektów badań naukowych i innowacji mających na celu wspieranie bardziej ekologicznej i inteligentnej gospodarki, w tym przejścia na gospodarkę o obiegu zamkniętym, zgodnie z priorytetami dotyczącymi inteligentnej specjalizacji.

Szczególnie zachęca się, by działania tworzyły synergie z instrumentami krajowymi i UE na rzecz wykorzystania innowacyjnych wyników i technologii (np. z programu Horyzont Europa), z istniejącymi sieciami tematycznymi i inicjatywami na rzecz obiegu gospodarki tworzywami sztucznymi (Circular Plastic Alliance) lub konsorcjum przemysłowym opartym na biogospodarce, a także do uwzględnienia planów działań makroregionalnych. Działania powinny przyczyniać się do wykorzystania inwestycji finansowanych na przykład z krajowych i regionalnych programów EFRR lub Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji.

Planowane rezultaty

Działania w ramach współpracy transnarodowej przyczynią się do zwiększenia zdolności publicznych i prywatnych interesariuszy w Europie Środkowej w zakresie realizacji polityk na rzecz gospodarki o obiegu zamkniętym i wykorzystania w praktyce rozwiązań o charakterze innowacyjnym. Działania będą przyczyniać się do poprawy ram polityki na rzecz tworzenia zrównoważonych produktów i do zmiany w sposobie postępowania konsumentów. Przyczynią się one także do wyeliminowania barier dla wykorzystania inwestycji w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym zarówno w sektorze publicznym, jak i prywatnym. Integracja w połączeniu z różnymi sposobami podejścia opartymi na gospodarce o obiegu zamkniętym powinna odnosić się do głównych podmiotów gospodarczych, a nie tylko liderów.